

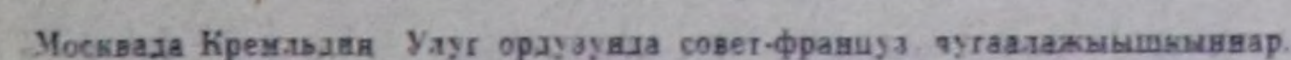
(C3TA).

Россия Федерациязынын Украина ССР-нин Белорус ССР

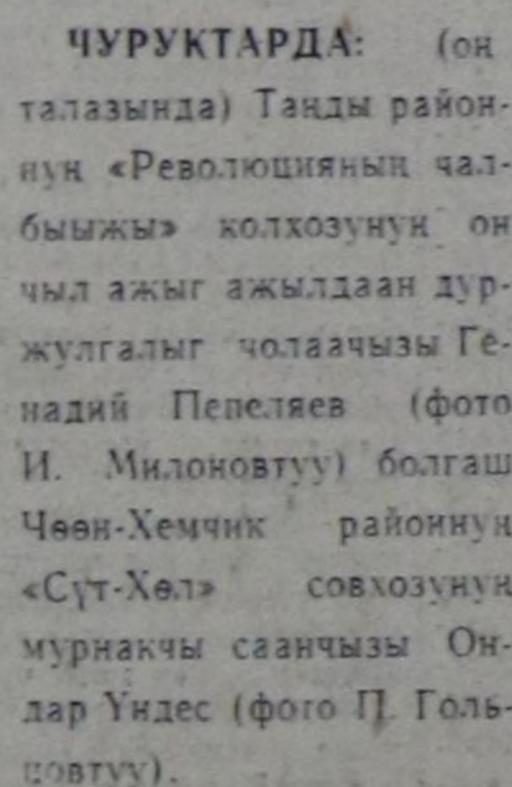
(C3TA).

(СЭТА).

Таразжыларның чини эвес куш-ажылы-биле эстүрген чагай дүжүдүн эмгак алгынчыгын хүнү чоқишпаан келген. Амаан алышымны — калмагды-аага аныкчалыкка, тусай эртемнигге болгаш удуруткуга шыңгыгын шылтап-та. Ол болза чуртукт мурунуга дүжүт эдэс боладун, хууда харыскалгын мадереп билир чорукту, өзгэ бедни партияни болгаш муруне сагылга-мурунуму неген турар ажыл-агыймы болгаш политиктиг чутула согулга болгаш.

Д. АРАКЧАА.

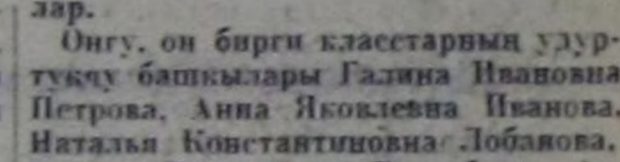
Дуг-Хем районун ситен кезер шеддеринде, демир ууяда болган сыяазаарында, ситен кы үчкөн. Ош-лаа үчкер Чыңгаз зам чүскөрү, алынып кеткен бир катал кезип ал-машуу иштер била бар. Ал ситен кел-машуу иштеринин бүдүзү, Кол-козгар, совхозтар мазын бикымг-тем-стургу тургузур даш, органи-застыг аямды чорудар керек. Ситен кезилдине чорударыга техни-ка-кол күш, Ычкантан ону өң-не дурге кетип доозары хуңуң ту-гула айтырып апарган. «Хуг-Ала» совхозтуг ситен кезер шөзү 1028 гектар. Мал чен тарымал ситен 888 гектар, оңу үчкөн жи.

Малга чөмөр белеттерин саа-дым болсас. Бо аямдыг органи-застыг чорудары негетиниял турар. Не-медиш агелдери чокушхулан үзе, бе-леткег нетпес кыкшыгланг чоока

деси келди-ле

Би-Хем районда «Хазини» колхоздун бийлаа
бизалчылары М. Адамсегов, П. Фарпова,
Г. Гурбанова олар бир чылдыг эртек бир айла-
нып, бир кундузга хукукта бир бийлаага ошап-
тыр. 500—1100 грамм немелде дедигин ай келген-
дер, мийаагара оларныкы хуузаагын—600 грамм
турган. Олар ошуну канчан чедип алганыр?
Хуучун бийлаа бийлаачылары бийлааларын чедип
узук сааттыкы салын турган. Чийээлээре,
тыртырган сүт-биле тарваа, далагнын, чылгы
сугуну болган аскериде-даа холун тургаш, бий-
лааларын чейстерин наар. Бийлааларын чедип
перл арыт-сылг— ошуну чүт, тугайлап, мийаар
перл агарын кыпирп турар. Билдүс, дүс, тыр-
тырган далап, мийтын погаан бүрүлери бийаа-
ларга түгүздү белеп.

Боц-биле кады чылгырны аразында ол ажил асқырлар бар. Оларны чазаар галазы-биле хем-чеглерни тускай артемынгер организмтаар ужурулуг дээрин малчын база сагындырып ту-

шунту алды класе, бар. Ол алды классты каш-ла ховутар болгаш чус эарбн сес кижн доозуп унуп, бышкан билгичин аттестаттын адыр. Бар дээрге, тагтыр-ла эарбнги доозуп учушкун-дур. Бу школаны тегүзүлдө миддыг хай доооокулар чаргыс чыгыш каян-да болуп көрбөн чүве-дир. Доооокулар шунту-ла 4—5 дөмдөктөргө дукаан турар. Орлов Бузур-оол, Маалым-оол Монгалын, Кыргыс Бичен, Владимир Белекпен, Люда Липга, Клара Лу-дун, Салчак Салчак-оол, Ондар Ер-тездор олар өскө өөрүнсэ онгагай-лаптын, акаменнирини конугч эки ду-каан турар.

лар-ыр. Ынды мергежиллери
олар маңа өөрини тургаш челип
алгылаан. Шак ол чээрди бир өөр-
кичкени ажытат таарыпери тургу-

арын-шырайында ялдеп апарган. оңче пенни эргеледиг көрүүшкүмү, хүлүмзүрүү-биле домей көрүп олур. Кыска билеттерде айдымларын

рууу малынга чогуур үезинде чотчир
саяныг чамни белегээрп ан-не хэ-
рысалгалыг сорулга.

К. КУНДУП.

Ч А А Х Е М Ч Е Г Л Е Р

Чаллаа темниң ийи чарыклар чарык арасында чарыклар алаат куду бажы-аалак суур чаттык баш барган. Анаа бир каш чыл мурунда «Искра» колхоз үндөйлөтүлгөн тургустунган. Оон дугайын хой улаа бижи, мурнакчы колхозтарын санына кирип келген. Иччаллаа оон ажалы сөөлү чылларда баксыраан болгаш экономикалык кошкан. Ол дугайын районун партия конференциясына «Сүт-Хал» совхозтан бир төлө конгут шын чугаалаанын колхоз конторасына эш Насык-Доржу-биле чугаалажы олурга сактып келдим. «Колхоз баксыраан баксыраан деп турар-дыр, илеткелчи-лаа, өске-лаа кижилер шүгүмчүлөп-ле турар-дыр, а кым багайлыч ичаш? Чон бе? Чок, чончу бактап болбас. Ажылдың баксырааны чонда эвес, уугуруталадыр. Ол дээрге колхоз даргазынын, ныз парток секретарынын организацык болгаш чон-биле шын ажалдап балбеленин уругу-дур. Партия райкомунун думчулун алаана колхоз-тур, ажал баксырап олурга чүтө көрүп турганын, чүтө баш ууру дээштик хемчеглер албааны?»

Ам оон бээр бир каш айлар эркен. Колхоз даргазын уугурутулган кошкан чоруткан дээр халлаа. Чаа дарга Донгак Сүлөмович Насык-Доржу келген. Дуржулгалы уугутуу болгаш организацык коммунист эш Насык-Доржу бо үенин иштинде алаан хемчеглерин ап чорутканы бистин арасына болган чугаалаа толарап олурган.

— Донгак Сүлөмович! Чер ажалын талаа-биле калды-камын хемчеглер ап чоруткан силер?

— Механизаторлар болгаш коммунист-биле чугаалажылар илерээн болза, өткен чылдың дуржулгалы хой тараа хал алаана болган болган. Оон чылгаанын толарагы келеринексе, бир чүтүлгөн, чангыс бригада турган болгаш ол ажалы шын организацык, билдик-биле уугутуу күш четпейн турган, ийи чүтүлгөн, андырала-биле чаштырганын аразы ыраа, тараа чангыс аай дески өзүшкүнү албайн, чамызын эрте, чамызын

орай бышканын, а чамыктары шуут чиглээш турупкан болган. Ол ишкан чаштырганын чангыс аай чоруткан болган.

Бистер ам девискээр аайы-биле ийи бригаданы тургускан бис. Ол чорук ажалын бүдүрүчүлүгүн болгаш куш-ажылды организацык хандырган. Чаштырганын чарышкы-биле деңге чоруткан. Доора болгаш шашыштыр тарааш, чаштырганын кылаа олуртулар-биле чоруткан. Бир берге чүтү үрээни чок болган. Ону арай боора, бүтү-ле бар аргаларын ажылап тургаш, четчелээш бис. Иччангаш таралга мурунда бүтү механизаторларын ийи тургалын чыгаш, анаа оларын санал-оолын дуннап, тускай хемчеглерин ап, 220 га кур чери немей ажылдарын шийтирилген. Херек кырында 420 ганын чарыгын оон тараан. Колхоз нийтиги-биле 3700 гектар тараа тарым планын 4124 кылдыр күөсеткен болгаш оон иштинде кызыл 3387 гектар.

— Чайгы андырлаганы чоруткан силер бе?

— Ийе. Планымыз 1100, а күөсеткенимиз — 1465 га.

— Партия Топ Комитетинин май пленумунун шийтирилген күөсү-дир талаа-биле чүтү кылмы турар силер, Донгак Сүлөмович?

— Келер чылдың думчулуге хереклери-биле 200 га черини чарыгын сөөкөн бис. 300 га черини куру-техниктик сайтарылганын күөсү-дүсү-биле кылмы эгелээш. Ону 1967 чылда тарым. Ол—бүтү талаа-биле агротехниканын думчулуге хандырып турган сунаттыгы чор болур. Ол ишкан Белир-Кежиге 200 га шалбаа бар, ону кургатакш, 1968 чылдың таралганына ажылдар бис. Ийи кезек черде алаанненен шал-дер бар, ону катап андырып, ситен тарым, курутуруп тургаш, мал озыры кылмы көрдүнгөн. Суттарылганын ийи бригаданын тургускан. Олар 200 кире гектары суттарган. Уугуш чүт.

— Колхозтун экономикаын көлдүргөнгө бир кол чүтө — силерини мал ажалы-агым болгай, бо дугайында чүтү чугаалап болур силер?

— Ол шын. Малдык бажы хырынды дээр, кол-ла чүтө — оон быжык чөм-суурун белеткери-дир. Бо чылын 1500 тонна ситен, 22 муң тонна кукуруза силөзү белеткээр бис. Кукуруза 500 га, чумиза болгаш чангыс чылдыг ситен 614 га тарыт-тынган. Амгы үеде ситен шалдерин суттаргы эгелей берген: ийи бригада бар.

Мурунда үрүмк-үрүмк дөрт ферманы ийи кылдыр каттыштыргаш, Хондереинин Чайла-Хемде лажер тургускан бис. Оон түңгел аки болган: бир эвес эртен чылын бо үеде бир инектен «ортуула-биле» 800 литрин ап турган болза, ам 1400 чедир турар апарган. Ол мыкшан дук кыргыр чөлдөр база чер санай турганын шын эвес деп көргөш, чангыс черде тургускан бис. Ол чорук куш-ажылдын бүдүрүчүлүгүн болгаш ажалын темпикин дүргөдиринте база организацык болурунга улуг ажалы-дуалы-дыр. Бир берге чүтө — хойну чүтү-чүтүн аайы-биле үзүп тургусканын, кыргычларга алаан берге байдалдарын таварыштырып турар-дыр. Ону моон сонгаар болдурбас дээр хемчеглерин алдырыс чугаажык. Ам дээринде бир хойдан ортуула-биле 1 кг 100 грамм ажыгы ап турар бис. Дук арай хозалаан, эрте эгелей бергенин шын эвес деп санап турар бис.

— Адырам, силер чайлаа лагерь динчер, ону канчаар тургускан силер, Донгак Сүлөмович?

— Ийе, чугаалаа дээр уткан-дыр мен. Кыры муңгаш улуг серилерин туткан. Чазы-чайык-лаа, калдашкын-лаа болганда, инектерин алаа кургак, кырында ол дүшпөс, изиг калбас болур.

— Иччаара инектин сүтүр чорутуун бир кол чылгааны — чоругу үезинде чайлагалганы болгаш олар-белерини шын таарыштырганын-дыр. Оон ийи чүтө?

— Олардырларда алгын иемде чөмөн база берип турар бис. Оон ийи ам дун-хун думчулуга калдаты организацык бис.

— Колхозтун шолбанын кымнары хамаарыштырып болур силер?

— Шынап-ла чончу чүтү деп чүтү дээр. Искрачылар дээр чаштанчылар-ла болдур ийи, калдык-лаа ажалы-ишче организацык башкарага мурунку олуртга бээр чон-дур. Амык ужу оларын шын уугутуп, шын улаанышкынын бөзиринде. Бисте мурунчылар-ла хой. Хойжу Ондар Шаравин, саякчы Ондар Бичинмаа, туугушу Монгуш Доткан-оол, механизатор Ооржак Дорж-оол дээр черде кымнары чок дээр. Шак кыдыр кижилер-биле ажалдаары бе-дин чик, секирге чоргаар, диким шийтирилдер болур чүтө-дир.

Ол шын. Амык ужу кижилер-биле ажалдап билдиринде. Оон-биле калы уугутуу ажалдакчыларын шын шийли алырынды. Донгак Сүлөмович Насык-Доржу дээр «булут-ла коммунист, болууну дээрине бердинген кижилер. Колхозтун ажалында четчелестер ам-даа бар болгаш эң ылаңгы кырунгө эт, сүт дугаарынын планын күөсеткенин турары билдиргир. Ону Донгак Сүлөмович аки билдир. Ол талаа-биле болдур-ла бүтү хемчеглерин ап, план күөсөдө дээр партия организацык-биле калы чөгүрү ажалдарын чорутуп турар.

— Коммунист болганымга чоргаарларын ким мен. Ол дээрге, алдар болгаш улуг харыскалы-дыр. Иччангаш болумга ийи дикыр харыскалы минер мен. Чүтө дээрге, партия болгаш чон кижилерин уугутуу, ажалы-агымны башкара ажалды менде дааскан. Бир-тө эңил болганда, ону мораль талаа-биле уугутуу эргелен болур черек. Оске-биле чугаалаага, аржаан дег арыт болур черек.

Ол сөстөр болза коммунист болгаш уугутуу Донгак Сүлөмович Насык-Доржунун сөстөрү-дир. Анаа чүтү хулаандырып, чүтү дугайын турарын, уугутуу коммунисттин калдык болууну, болууну мурун-та салгынан сорулгадан канчаар билдирин ол болу-ла херекчел турар-дыр. Иччангаш аржаан дег арыт болуу коммунист-уугутуу бур-дуну хулаанды, хажымып болбас дүрүмү-дур.

О. СУВАНПИТ.

ЗАКАРПАТСК ОБЛАСТЬ. Ужгород районун Энгельс аттыг колхозунун хойжуу, УССР-ниң хой ажы-агым аалдары мастери Александр Иванович Ходакович бодунун алаан хулаандыгы күөсеткен. Чүт төрүр хойдан-ла 141 хурааны алган.

Иштинин мал ажалын чедикшикниг көзүдүп турары дээр А. И. Ходакович «Хундүлгелди демдээ» иш орден-биле шаңнаттырган.

Фото Л. КОВГАННЫЙ. СЭТА-нын фотохроникасы.

НААДЫМГА УТКУШТУР

Ч А Й Л А Г Л А А Ш К Ы Н Э К И Э Р Т Е Р

«Тээди» совхозтун Бай-Тал салбы-рынны Түрүлгү № 2 хойжу бригаданы бригадир Салчак Даржаевич Кумбаадак хой кадарымын ажалдаанын бээр он чыл ашкан. Хой чылдарын дургузуда үр-түнелди ажалдап келгени дээр Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиуму Салчак Кумбаадакка Республиканың алдарыг малчыны деп аты тымыскаан.

Алардыг малчынын кадары Салчак Намзырайт Сеул бо чылды СССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Чарлы-биле «Куш-ажылчы шыгалар» деп медаль-биле шаңнаткан. Салчак Кумбаадактын уугутуп турар бригаданы эртен чылын 100 хойга онааштыр 96 хураанын камгалап алган болгаш күрүнге эт, дук сарынын планын ажы күөсеткен.

Бригаданын кижигунеринден С. Чудум, К. Калдар-оол, И. Эрелчин олар 100 хойга онааштыр 106-дун ару 114 чедир хураанын камгалап ап, бир хойдан-ла 2,33 килограмм хой дүктү кыргып, бедик түңгелдерин чедип алганнар.

Беш чыл планынын бирги чылында бригада нийтиги-биле 100 хойдан 97 хураанын алыр болгаш бир хойдан 2,2 килограмм дук кыргып деп хулаандыган.

Ажыл-херектин байдалы бо бригада амгы үеде эки чоруп турар. Хар чок кара кыш, чызын ургутуу хат-шугураанын болуп, өтг дика орайап унген болзажык, өрткен ты-лын мал чөмөн четир санын белеткери, камгалалыг чарыдап келгенин түңгелдине хойлар, чаш турганаар хорачкага таварышпаар. Бо хүндерде бригадада нийтиги-биле 2731 хой төрөө, оларын чаш төлү бургу-биле дорутуп турар.

Бригадада он кодан хой быжыг-лаан. Оларын нийтиге бо хүндерде С. Чудум, И. Эрелчин, К. Калдар-оол, С. Кумбаадак, С. Н. Чудум, Х. Кара-оол олар 100 хойга онааштыр 95—108 чедир хураанын менди камгалап алганнар.

Бригаданын кижигунери совхоз-тан чарыдап уугурун хой кажаларын кыштаган кажун кирерини мурунда септеп дооскат, немей хойун 7 кажазын болгаш хура-

ганын 8 кажазын туткан. Чамдык малчынын көргө, кыштага калжа септер дээр чызын азы күзүн дувурен турарлар. Ол дээрде ажалга шаптыктыг чорук-тур.

Салчак Кумбаадактын бригаданын кижигунери чызын болгаш күзүн кол кичээтпейн мал чөмөннү белеткери уугуларын турар, ол черде шын. Эртен чылын 255 тонна ситен белеткөн, а бо чылын көк сула-биле калы 390 тонна мал чөмөннү белеткери дугуруп алганнар. Ситен кезер шалдерин кыжын булук-тандырып каан.

Хойун ээтир, дүккүр чоруп бирги эелчеге чайлагалашкынын эки организацык чорударында хамаар-жыр. Мыччангаш хойжулар чокта чаа болган хураанын Түрүлгү бажында тайгага барып чалдарын шийтирилген. Чамдык хойжулар чайлагаларже көже бергеннер.

Мыччангаш малдын амгы чайлагалашкынын эки эртер дээринге хойжулар бүзүрелдиг.

Т. ТАЛГАНЧИК, «Шынын» корр.

М у р н а к ч ы л а р н ы ң б и р э э з и

Галина Ырмаевна Кара-кысты Бий-Хем районун «Халык» колхозунун ажыл-ишчилери Халыктын шолбаны деп алап турарлар. Ол болуун куш-ажылы-биле ооналыш ылгалган. Эш-өрүгүге оон элгит-аалда-лаа, саягы човангыры-лаа эажык.

«Вдуну чорук—кижины каастаар» деп чүвенин бир чижон Галина Ырмаевна кургузун чорур. Район Советинин депутаты, СЭКП обкомунун кижигуну, колхозта херекчелер чөвүленин кижигуну, улусту контрол болууну кижигуну. Шак мынын хой-нииничи болган партияны хулаандырып ол күөсүдөн турар. Ол дээр чонун, коммунистине анаа көргүскөн улуг идегелди-дир. Ол идегелди шыныктылар дээр эки ажалдап чорур бо болуун колхозчу-коммунисте чону чоргаларын.

Ажылдык бергелеринде олталла-зы, харын өлчө удуу баары, күш-

ажылды тикелге дээр демисел—бо коммунистине оонагай бүдүш-шына-ры ол. Чээрби бир харыг кыс тур-гаш, Туран МТС-тин трактор куру-зун эки дооскаш, Галина ийи чыл иштинде «Искра» колхозка тракторист ажалдаан.

Чаш уругут болганы-биле, 1950 чылда Галинанын саанчыга кириген. Ук колхозка дуржулгалыг саанчы бо-лур берген Галина Ырмаевна өг-бү-ле аайы-биле 1958 чылда «Халык» колхозка келген. Оон бээр-ле ук ар-телин саанчыны болуп, кыштын соог, чалын ийи дивейн, үзүк чок ажалдап келген эш Кара-кысты ам бүтү республика билдир алган. Оон ады Тыванын тергип саанчыларын аразында бо-ла чорур.

Галина Ырмаевна эртен ажалыг чылында бир инекке онааштыр 1500 кг сүт саар деп сөзүп бергеш, херек кырында 1839 килограммын саган болгаш чед чылды куш-ажылды чедикшик-биле дооскан.

Чаа беш чыл планынын талаа-биле СЭКП-ниң XXIII съездинин

Директивалары бүтү совет улусту кирсегин-биле холбаштыр Галина улам бедиктен хулаанды алган.

Төрөөн чурт, Коммунист партия чонуну материалдыг чаагай чорутуп бедир дээр бүтү-ле хемчег-лерин ап турар-дыр. Анаа харын кылдыр ажал эки ажалдаары кү-рүнгөн-дир. Беш чылды эң чылында бир инекке онааштыр 1500 кг сүтү саар мен—деп сөзүп ол берген.

Куш-ажылчы чылды оон эгелээш-лаа аки. Бирги кварталда инек бү-рүтүндө 456 кг сүтү саган. Сүт-чү аилар ам чоруп турар. Саал-дын хун-бүрү түңгелди өзүлгелди апарган.

— Галина сөзгөн сөзүгө ээ бол-лур кижиле болгай—деп, саанчы эш-өрү чугаалаар. Алаа шынап-ла кым-даа бүтүрел болур.

СЭКП-ниң Дээди Советинин Президиуму бо чылын март 22-ле чарлы-биле Галина Ырмаевна Кара-кысты «Куш-ажылчы шыгалар дээр» деп медаль-биле шаңнаан. Ча-

зактын ол шаңналы бо болуун колхозчу-коммунист улам улуг куш-ажылчы шыгаларды кудурп турарын оон амгы хүндерде ажал-иш-тен көрүп турар бис.

Ам беш уругуларын иези Галина Ырмаевна културлук чурттап, ажы-түлүн эки кижиндип, уругуларын алаан, коммунист Николай Семис-оол-биле ийилдэ билгир-мергелдин доттаамал бедирип турарлар.

Културлук амырал-чуртталга дээр чарыштын мурунчаларынын бирээзи база-ла бо өг-бүлө болуп турар. «Шын», «Тыванын амыктары» соолунары «Крестьянка» деп журналды ол өг-бүлө чыгып алган.

Кезээле-ле партияны, Төрөөн чуртун, улус-чонун болуп чорутуу, өг-бүленин хуу амыралын бүтү-ни-тин эрге-ажыктары-биле холбаш-тырып чорур Галина Ырмаевна Кара-кыс мыкшан коммунистине черле хундүлээр бис.

М. МААДЫ, псевдоним.

С А Р Л Ы К К А Д А Р Ч Ы З Ы

Сарлык кадары Николай Шойданович Ондарның бажынык кире берген, ол дораан-на саракталы берген «Шын», «Тыванын амыктары», «Тувинская правда» солундарын эскерип калдымыс. Би дээр кижикч култур-разын көргүзүп турар база бир демдек-тир. Малчынын амырал-чуртталганын, оон канчаар ажалдап турарын сонугурап чугаалажы эгелээш.

Николай Ондар сарлык кадары эгелээш-ден бээр ал он чыл болуп турар. Баштайгы үеде 60 сарлык кадары эгелээш, олардан 55 бажыны камгалап алмын ол хулаанды турар, а түңгел чүт болган дээр—калжал алганы 59 бажы, мыччангаш колхоз-ка ону шор малчы дик берген. Мурнакчылар-нын олурдундан ол чер-ле дүшкөн.

— Сарлык кадары ур болдун-дыр силер, оон онка чүлдери чүт чү-вөл—деп, Николай Шойдановичтен айттыр-дым.

— Сарлык малды азы-раарынын дугайында бистин солундарыкка бижилген турары өө-

рүңчү-дур—деп ол хар-дып эгелээш—Чам-дык кижилер сарлык ка-дарынын чик ажал дик-жир турар. Ол ынджы эвес. Ол дээрге чангыс черге өгтүлгөс, кезээде шуужар, «даалар үнер малдар болгай. Шуут чу-гаалаага, сымнык эң бедик тевер. Оорга кы-ры черлерге барып өг-таар. Белеткэн ситенин ол чивес дикжи база шын эвес. Харын-даа ситенин кыжын өлөп-өл-лөп берип турарга, оон деңгелдезинге эки. Мен чылдың-на 5—8 тонна ситенин белеткеп алмы кижилер мен.

— Амгы үеде кодамы-карда кече сарлык бар-ыл, алаан социалыг хулаандыргыч күөс-дөк кадарымы, Николай Шойданович?

— Коданында Ондар Чимит-биле кадарып турарым. 168 баш сарлык бар. Оон-биле кады тар-түткөн бажыларын бурч ажаап, камгалап алмы мен дээрликте бүзү-рээр мен.

— Сарлыктынын дү-гүн кажан кыргыр си-лер?

— Кыргы эгелей бер-ген бис. 129 центер ке-дир дүктү дужаар дээр бис.

Амгы үеде Николай Шойданович Ондар сарлыктыны Ишкынык Кара-Сору деп черде чайлаадып турар.

ЧУРУКТА: Н. Ш. Ондар. Сөзү болгаш фото О. КАНООДЛУУ. «Сүт-Хал» совхоз.

Д е м и с е л д и к ү ш т е л д и р е р

Арагалар болгаш хулганнаар чорук болза эргиниң артышкыны болур. Арагалар, хулганнаар, революсу хойлуну каржы-биле үрөп чорур ийи-чангыс кижилерин сой-галаа илереткеш, оларга нийи чон-тун мурунуга хойлу бау-гаар шыгын харыскалыны хула-дир ужурут бис. Бизилгалга калды-лаа өршээл, келлердин көргүскөн-дө В. И. Ленин өрөдөл чорган. Ара-галар чорук калды-лаа кенингер ректер уугулеринин кол дөү бо-луп турар. Хулганнаар болгаш оор-лаар чоруктар кижилерин кады-нага хоралыг аар, чик кемчелши-нерин, а чамдык таварылгаларда ха-маагыларын амы-тынынга чере эң айымдыг үлгелдирге таварыш-тырып турар.

Бистин чамдык хамаатыларымыс арага ижер яны-бүрү чылдагалары-ны тып ап турары шын эвес. Чамдык чиктерини көргүдөргө чылдыг. Кал-ды-бир чаа эт-херексел саяй ал-ганын «чууру», дымтаныр хун «де-легелери», эш-өрүгү келгенин «ба-йырлары», куду, дол болганда ижер азы калды-бир өнүчү чор чорур дээр болза ону үдээр, бичи уруг-нарын хар хараанынга, хой эртер-ери аан чикеттик чүлдери бажы-рымзалааш, халун эртерин тавар-ылгалар бар. Оон уламчылан шаш-салаа үер, а чамдык кижилер өк-бижен тууап алган. Кижилерин амытынынга кыжынып эгелээрлер болгай.

Өвүр районун девискээринге 1965 чылда арганын уламчылан корум-чуруу хижинерин көрүп көрөл-дир. Хей-ниинини корум-чуруун үрээни дээр районун шагдаа черин-ге келтиркен кижилерин саны ар-бын болуп турар. Оларын иштинде каш кижиле кеземче хойлугуна оонашканнар. Бо-ла бүтү херектер 100 хуу арагалашкынын уламчыл-дан болган. Чамдык хамаагылар арганын ийи эртер ижер алганын уламчылан амы-тынынга чарлар таварылгалар тургузган. 1966 чыл-дын март айда Чаа-Суур школзы-

нын директору турган Донгак Ба-йыр атыг Торгалыг суурга келгеш, болууну таныш эш-өрү-биле арага-лааш, бедир чызып бар чораш, адындай андырылгаш, үе аалымы кылаштып бар чораш, донганын уламчылан амы-тынында чарыган. Халагайты суурга А. Монгуш, Б. Серен-Доржу олар арага ижер чор тургалыг сөлдүлө барып улус арагазы дунаал ижил тургаш, кеминг херекче киргеннер. Торгалыг суурун төвөгүе хураал болуп турда А. Мар-тына, С. Шагжы билбестеи арага-лап алгаш, хураалдааннарта шапты-кан, кино үндүрү булгаа баргаш, киноленталар үрөп, улусчу дружи-на кижигунеринге халаашкын кы-лып тургаш, хойлу бауугар ший-тиргенер. Хей-ниинини корум-чу-румун үрээр-биле демиселди рай-онун шагдаа органы күштелдирип турар.

Торгалыг көдө Советтин сессия-зында ийи мийилинни төлөөн М. Ийжаахтыг болгаш база Солчур көдө Советтин сессиязында М. Тас оларын илеткенин дуннап, арага-лаар, хулганнаар чорук-биле демиселди күштелдир талаа-биле бүтү чонун ролын күдүр дугайында ай-тышкын чугаалажы көргөн. Ол ишкан «Кызыл тул» колхозка, Хал-дагайты суурга, «Коммунизмче орук» колхозка, Арга-Багы сут-бараан фер-мазынга, Торгалыг суурга Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун аргалаар болгаш хулган-наар чоруктар-биле демисел дугайында хулаал алган докталдарын чуга-лажып көргөн.

Арагалар, хулганнаар чоруктар-ын амылга, амырал-чуртталгага хорашкын дугайында чө ору-дунга дээштик агитас-массалыг ажал-дарын хуу бүрү чорур ужурут бис. Амгы үеде «Коммунизмче орук» колхозтун даргазы А. Семис-оол пар-

тия организацык секретары Лабыш, Сагал көдө Советтин дар-газы Семис-оол, мында колхоз дар-газы Седел, партия организацык секретары Сааа олар бо талаа-биле, үр-түнелди ажалдарын чорудуп турар. Моон амылында «Кы-зыл тул» колхозка 1965 чылда чан-гыс херек болган. А бо 1966 чылдын 5 айларынын дургузунда чангыс-лаа кылдынын начальниги.

херек болгаан. Хей-ниинини чур-мун үрээр чоруктар кызыртылган. Арагалар, хулганнаар-биле демисел бүтү-ниинин херээ болур. Болдунар-ла кичеглерин баш уу-р алган тулум, совет хойлунун үр-екчилери кызырып, чивер ужурут.

Өвүр райкүүсүмүн шагдаа кылдынын начальниги.

ның чаштышкынында, өгнөмб-тарын олдунам даш эстип, чер хыл турза-даа, совет кижилер-ниң каң дег күзөл-соруун дайзын шывдээш. Чер мырыныч бы-жылдашкынын дайзын эме-лөп аптарга, артып калганнар чер иштинде быжылаларине кирип, сөөлгү тыныжынга чедир тулуш-каннар.

Брест шивээниң камгалалы — совет кижилериниң чаныш-сымыш чон быжыг күзөл-соруу, патри-отизм долзуу-биле илерзэн. Брест шивээниң камгалалынын Төрөөн чурт мурунуга канчаар чорут-кан улуг ачы-хазыясы дээр Брест шивээге «Мадыр-Шивээ» деп хундүлүт атты тымыскаан.

Брест шивээниң камгалалы — совет кижилериниң чаныш-сымыш чон быжыг күзөл-соруу, патри-отизм долзуу-биле илерзэн. Брест шивээниң камгалалынын Төрөөн чурт мурунуга канчаар чорут-кан улуг ачы-хазыясы дээр Брест шивээге «Мадыр-Шивээ» деп хундүлүт атты тымыскаан.

УЛУГ МААДЫРЛЫГ ЧОРУНТУН ЧАМДЫН САН. ФАНТЫЛАРЫ

★ Брест шивээни камгалалынын 3,5 муң кире кижилер киришкен. Шивээне хептерен халлаан зай-зынын күжү олардан он катап ажыг артык болган.

★ Дайзынын 12-ги чалат кор-пуз анаа халлаан. Оон шун дивизия болгаш генерал Гудерман-нын танк бөлүу хоорайны болгаш

БРЕСТ ШИВЭЭЗИ

шивээни орук аайы-биле эжелер азыр сорулгагы турган.

★ Шивээниң эвөш санын гарнизонунун мадырлыг уура-нышкынында июнь 22-нин кез-жээнинде гитлерия командылал мынар шаап халдаан кезектерге бедир ойталаар дужаалды берген. Ол дээр херек кырында делегей-нин ийигу дайымынын эгелээш-дө ол хүнге чедир герман шерг-лерге ойталаар деп берген баш-тайгы дужаал болган.

★ Июнь 29—30-ле гитлержи-лер шивээге кол штурму чорут-кан. Ол хүндерде бомба чаштыш-кынында камгалалдын шывы ча-за шаптылган. Иччалла-лаа бажылар алаанга болгаш чер иштинде быжылаларга мадыр-ларын улуг эвес болуу демисел-ди ургутулган турган.

★ Брест шивээни камгалалы-ныга киришкендер 300 ажыг кижиниң аттары ам билдир-ген. Оларын аразында маюр П. М. Гаврилов, полк комиссары Е. М. Фомин, капитан В. В. Шаблов-ский, П. Н. Зубачев, улуг пол-итрук Н. В. Нестерук, лейтенан-

тылар И. Ф. Акимович, А. М. Кижеватов, А. Ф. Наганов, биче политрук А. П. Каландар, по-литрук ораакчы С. М. Матвеев, улуг сержант Абдулаев Д. Абдула-оглы, биче сержант Р. К. Семенов, артиллерист П. Х. Абхаза болгаш оон-даа өскелер.

★ Брест шивээни камгалалы-га бистин хей националдыг чур-тувун улустарынын чангыс бичи кайгачыктыг күш-биле иле-төөн. Шивээни мадырларынын аразында орустар болгаш белорус-тар, украиннар болгаш грузиннар, казахтар болгаш армянар, мол-даваннар болгаш узбектер, азербайджаннар, молдаваннар болгаш татарлар дээр—Совет Эмели-нин 30 ажыг националдарын төлөөлчилери турган.

★ Брестин камгалалчыларын мадырлыг чорунун дугайында чамдык тодаргай чүлдери кам-галалы музей 1956 чылда ачы-тылган. Брест шивээге «Мадыр-Шивээ» деп хундүлүт атты ССРЭ-нин Дээди Советинин Президи-умун Чарлы-биле 1965 чылдын май 8-те тымыскаан.

орустар эң шыгыг туруштуг тулчуп, уураанышкынга дыка-ла күзөл-соруутун көргүскөн» деп, тыылган документте гит-лерчилер минни билжон.

★ Брест шивээни камгалалы-нын дугайында, оон мадырлары-нын дугайында хой-хей номнар, чөгалар, сактышкынар би-життинген. «Шивээ дүжүт бе-бейн турда» деп, С. Н. Голубов-тин романын сөөлү кезээне Совет Эмелинин Мадыры ге-нерал Д. М. Карбышевтин дуга-йын бижип, Брест шивээни кам-галалын сагындырып турар сие-лалар бердинген. С. Смирновтун

АКШ-тың Компартиясының XVIII съезди

ген дээрэни илгелжэ айыткан. Ошмчээшкинөөр политиктиг ботту фактор кылдыр хуулган. Вьетнама да агрессияга удур туруш амери улустун хей нуруузунуц санал-онилынц илередишкини болу бегейн.

Политика талашы-биде илденке чок чоруктан ойталар, чакыткы болган монополияларнын сүздөзүнө өзү шааш шыдар аргалы болууну экономиктиги болган политиктиги кичүүсү өстүрү, ажычтыныарым кик кештигилерини болган пергеленини, пүзтө-ричкачыларым, мексикачыны болган индийжыларым, чангыс ээни быжыгыларчыче эмир кичилычын агыны Гас Хол кыгытыган. Профвеледирлер чечен агымышын, бир эсвеч чөт турштарда турбай турган, ыччача даа АФТ- КПП-ниң уауртугаларыны реалсымыкы политикачы-биде пергелештерине туралы кыгуу болган чангышкынчыны чангыс ээни чангыс орукту тыч ан шыдар бол чангыс фактор болур дээринге биде зурдунга Гас Хол илгелегейлан.

Нөгү айртнын шинтигээр тэр даам-биле пайтныд XVIII саяд эппин шинтигрийн шынның амдырал бэлтхэе деп, пластик айткан. Негрлерин хамааты агелери дэш демиса бола, херкырыда политикти демсел, чоуну хей кезин негрлер болуц тургай, районнара хей нурууну эргел, башкарын тургура дэш демиса болур деп, ол шинтигрге айткан тургай. Ажычын болаш негр, шичашкинерин хеделиктиканын чыгыс энгле кол чүүл болуц тургай, оок-аа мйлаар чорутуц бугу хевирлеринг-оуц, профилелдеринг кельш-оуц мйлаа, чорутуц уузт-аа дэш демиса болуц турар.

— СССР-де чурттап турар төрөл-
дериңер дугайын чугаалап көрүңер.
дем.

Идеологтуг фронтуга идепкейл
чорукту күштелдиреринче амер
коммунистерни Гэс Холл кыйгы

Демиселдин чылдарында партия
дөй чүүүдери өөренип алган, уу-
калчыларың хоозуп бодол-уездэ-
рип буруу шаккан, каш санниг ч-
рылдыкчымыларын бодуну хурд-
лендеп сыгырып үйдүргөн деп
Гас Хола бодунуң идегилениң тү-
нелинде медеглээн. Америк комм-
нистер массалыг көдүрүшкүчүне-
виң иденпейбиги кириңкичилер
оларың мобилдээкчи күжү бо-
бергеп.

—Партияны амыл-чорудуугазы-
ниңиңи үчелээшкениң эки талааларың
болуп турар деп, ол чугаалда
Партия политикаң тускайлаашы-
даң уер аралы тыушкан. Партия
ның ганы болгаш сааллары өзүң

Партиянын политиканы оогот тактиктик шугууу шын болган.

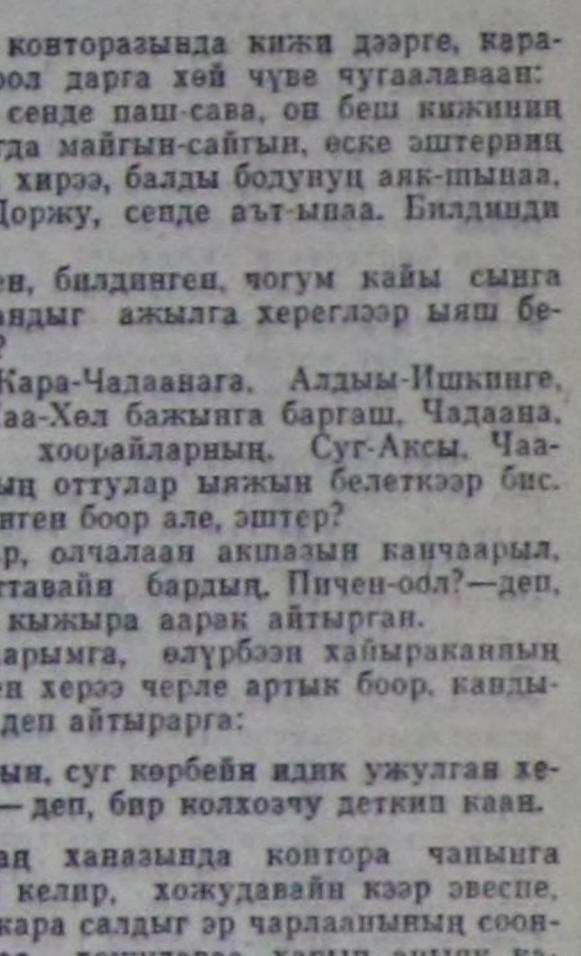
Партия бодунун ажылыла чашырылган ашкыныгылар толугу менен медерер билген тааркыпчы талашымдан чала халлаашкыларнын айнымыла халаарышкыр калдыла чала коозун болдаларла алыспай тар рер пен. Гас Холл айткан. Мычаларла бугу америкашварнын дем краттыг эргелери даш демейишш пшан, удуе масалар Коммунист партиянын эргени магалдалар негээр дээринге партия бузурег диг.

Сьезд бодунун ажылып беш ху уругулуээр.

...эрткенин барымдаалааш, эрте-
XXII съездиз деп ат-биле адап
...кожауусту партианың төөгүлүгү
...биле адап алган болганда, ажылы-
...он деңгээлине турар ужурулуг,
...тер?— деп, партком секретары Ка-
...рбага:
...ндыгы— дөөн мыттар чырт кыдым-

• • •

[illegible]

— Чугааанжыр, кыргыз сумаларың, кымыз ичкениң акылыңды киреңге көргөң үчкөң.

— Бо туткандың түсө чугааанжыри-бизе колдоң даярдамын. Пичен-оюмга сөз бөрдүрүң—диген, Казыдаа олуруп алган.

— Ай бурдугар, зорутууаимыс топкаң катарың. Дамды-Белең, Ооркан, Доруктаа баштаган аялдоор олту-амыңды чактыган келгилең. Пыяныз довууң уузаамыңың бетинде күткөңсөң. Зевонутуң чемең чарасын ашамыз түткө 300 тире рубль, наккан топкаңа шкөла, эмилең, урутар албай зердеринең дуаагаңаң, алган ашамыз 10 муң ашмыз рубль. Узуру болза бо акшамың үзүңүзүңгү ашамалдаа колдоңдуңураң үзөң боор болгай, оңуң тогууң кычкыр бол, мону-ла шипти-диреңең зоттүрүң—диген. Пичен-оңу олуруп алган.

— Оңу шипти-диреңең мунгаңаң олтурган тердэң түт боор, ашамалдаа ичкениңге үзөң бербес түзө бо мунга-не ашамалым мадың—диген, Сат Эңкөндөй маза марадыр, колдоңдузур артымаңа мыккан эгемдөңгө да мыккан олтурган.

— Кады тедөңдүн тургант мыккан ашамыз түт-дө топкаңа ашамалдаа ичкениңге үзөң боорге кайтып боор. Мечар болдузусуң, колдоңтуң ичкенимакызын кычкыр кедүрүр боор бис Бригада, аялдо болтаң саяктамалар, хокуларду, механикма-торлар түтү бодуңуң дүмүчүң бораалым, тым-жың үзөңгүң алгыр болза, колгоңа кычкыр бижмы-гар, сайдарай бөрд-дө болгай. Мен-не ол салаалга үзүрүмүң изеретпес кычкыр чок—диген. Ооркан Севкан, ала арыс шырамын алма берген. Эңкөндөйкө тымжыңгай араак көргөң олтуруң алган.

— Саямалың түтүкчүл, эскерлериң тымжыңгай чок көчүтүң топпалар сен-дө, демгилең Эңкөндөй күсүкчүлүң маалымат кылабыз дөң.

— Саямды мендең аштыра мыктың: топкаң ашамалын колдоңтуң аянтти касызгаңга кыргың, артыңдык шипти ашмыз-хергелетпегең чымыр!

— Оң мадың мыктың чарыңалар тымтып келд-дө, ашамалдар кычкыр тымтылбес оңа үзөңгүң, бодың кыр, пыкыдаң-дыр сен аа!—дө демгилең Эңкөндөй күсүкчүлүң чүбү келген.

— Ооркан Севканым саямалың көчүмчүлүңдөр Ка-роол, Дитер-оңу Оскал-оңу Комбин-оңу үзүңүзүңгү зоттоткон Эңкөндөй аң-даа хөдөйлөбүзүң.

— Эң Эңкөндөй, сизер бо топкаң ашамалыңга мадың көчүтүң кайгың чоңоң гүрүң илиң алгаар-дың! Аңа барып ашамалдаа эмес сөң ууаң чык-тың! Чүбөң. Силерин билбес ичкениң мың боор Ниги-

— Эки-ле мытат туруур, шыкын шыгарымын көрдү-дө силер! — деп кыскачап казытышат. Экинчиси серт-бурт кылдыр деп басышат.

— Колхозчулардын уугу нуруугузду-биле токтоп алкызын үлөсөй, огу тартылган, аяккач, артында чыккан калган байдалдан көрдүрү үлдүрүр деп савал мындыг бе эштер? — деп Куулар айтышат. Кезек мынталып турган-га олтурганар, чагыс уу-биле-төө-ла мындыг түндүг-түндүгү—деп чарт-те кылшат.

Баш тоиткан чорда, колхозчулардын аймак-тамын барымдаалат аванс бээр, колхоз безин хилетиг, техника, сөвтөр, тер-херексел савым алдыр акталып болгаш, нам-чалап колхозтуу курувөгө төлөсө чогуур үлдүрүр ушта бижар, узук хуусаалыг болгаш эгиптес чалык бергөө, чыгып болгаш тикч автомашына, чарага, чыраа сөгөр, орук аштар, арык-буга казар бульдозер болгаш өскө-дө техника алган тукандык эртемин кайдыр келген дугалында чаггай мөтөз чыгарылан колхозчуларын көмө алган.

Кылымдык көргөс колхозчуларын ала-башка алашкан, аймактыг оттуртууда туржун, арбап колхозчуларга аялм таарыштырып бээр даалып колхозтоо дарталарын аяна айталаан турганар. Кижикер юмтора чагылаа чаралар сабырбазында үмөкөшкөн турган. Бугун 2 шахта аянаш ашкым токтос бөлөккөсөөгө, мөдө-наизаторларга, саанымалрга, койкуларга, аянап дараамында хушкөр өскөдөр база-ла аянап алдыр деп бир колхозтуу мыктыр юмочтурга, өскөдөр амыраан, нам-чаканым сатыш тодө-ашкымынга жанг байыр чедирген, аяа харым кылдыр колхозчу бүрүт күш-аимыга элсек-көдө киржир липкен тургулаа.

Кылымт мынталыкымалдан адыралган чактаа тылым мыктым, күш-айымдын телепариян бирги алаамсыз бүтү колхозчуларын улам-ла таимдырып үлдүрүр.

• • •

Коммунистериян өтөлгөн саалам-биле колхозтуу илгир туралымна, доктаалыкын полит-ориян баугаар чактым чагыс-дө эки күнүм ха-дас эрттирбес даап денгес дабырчанымыларга хашыян улгөй. Григорий Сат. Сат. Комбуй-зо баштаан эвөгө Белин-Эвөгө баарында кара-загариналарда чаддыралган, үстүндө көргүскөн токтоп латыкчылары-биле дөмөй, кызыл тууга

A black and white photograph of a young child, possibly a toddler, sitting and playing with a large, dark, textured object, possibly a shoe or a piece of clothing, held in their hands. The child is wearing a light-colored, long-sleeved shirt and dark, patterned pants. The background is dark and indistinct.

Үш чыл мурунла Хорум-Дар суруну чурттакчылары уаучу хужиянык командирини Сюрюн Ховалыгоч Дамбаны бир үнле сонгу айтаныр. Акылдан эгедорленип баштайгы басымыр белез эзе болган. Друкениптеринде савы өлөс, дежуримлаашкы болганчон-ла уауктлы бээр турган.

А ан бо талыва-биле байдал орачок өскериген. Друкенипни кезигүнери 36 кыяч четкен. Друкиса командир С. Дамбаны арга-туржугаа бедел. Друкениптеринде дежуримлаашкы доштамал апарган. Суурга корум-чуруму бижгалда, аргачылар-биле демиселге ак сеткилдиг чоруп коргуну турар

«Мындай көрүнүшү кичи наараз нерген боор, ол
ш. чыбыр пелтилар туташкан—диген, хорай
аркыны дээр пелтилар дооран алган териге
от кылдыр оттайган.

1964 жылкын тарыхынамын кайырагачылар
0 га суугатып керия, караганын сиккен, «Са-
тоурун» 29 жылкы-тайын талкан, Таран суу-
дунуун сууру салып, караган керияге ки-
шунуу колхозду чок дие, көрөгөтө болбас,
чымылаан Чымылаан жезиш, киноерлер болбас,
шамалар, директор Кузлар Соругага чейин, ша-
ар Беган Откан-олго, акык-ад эргелеткен,
онгуст Эмерге, саагыч Алдын-сыма, Оркан
жезиге чейин кымыч чок дээр оку, Тынтыг
тат көрөгө, колхоздуу экономикасын башка-
ды иш-чакыстык жас, бүгү колхозчуларын
рок, колхозду бурзулдуу жанг чурогондө си-
кирик болган хей-ат кириеринин куру бол-
ны доран-ан билине бээр, Бедиз-Зеленин
арымыла харатан ашталганын доосаалай-ла,
дарымыла кырбоздө-дө, суггарыла зывооу
шогоран Сатка, Комбуи-оол Сатка, багыткан,
кири таректөштериги, туун тоңчулду реина
пуктарлыг кижилер бугаын дечун аштаан
чыктылар бергалок терлерин элеништин, мур-
дорлук, сорук кириерин кымыч тутуу, дай-
макычтар бурзулдуу-ла турганар.

Харатан аштарганы, буга суу балдырарына,
дарынын бетила керуу шыгымын, сугга-
ды кымырыла бала-ла хей туу-хуу чыгы-
гыткан, Парток колхоз балдырар чери уш-
кымынын иш дуагары суггалуу-тадымталы
гытгыч нерс чорурары бала харатан сиккен,
ааштан бери суггарыла кылан колхоз-
дарын ажыкынын түнөкүн үндөтсө, беш
жылгн өрөтөтп белек, ой кижини түндүз
амбарга кирген, чыбыр кижини аш шыма-
белек темгелдос, Хүндүлө самбыражын
кымыла-ла кийи үмөртөшкөн, Кийа харатан
арыгар-беле токтал кагарына пелтикейи
сымаанарынын арында түртүп тартыргаш
ишүн көрөгөтө дечун наан, замантырны бо-
тырын түртүп көргөт магалд бөр заманды-
ла-тарелениш көргөш, көшөр турганы бид-
игер болтай аал.

[illegible]

«Мамбуу Долгар-оол
Келээр» советко чо-
чоттап агазсаңдең
эр оң чыл чыган ту-
ру. Чолаачынын ажы-
берге, тарымсаалы
ыгың. Ыйчыла-ла бо-
лун шүткөдө эш Да-
гар-оол оонашкан ажы-
ны ак сепкилдин күн-
дүзү, озаа-оңдас чу-
мдап, хөй хемчээл.
Кыпар-чаар матери-
яларын камгал ап. ма-
назын кезеде белең
тарымын шугуунга
бузуузу келген.
Уттерелт чолаачы ам-
ылдап турары
35-и» марканын ма-
назын беш чыл бу-
лгаар алган. 200 муң
километрди эртекенде,
оон мотордога баптап
септеде кылган боорун
башка еске кезектерге
септеде кызабын. Бо-
чорук оон машинаны
камны эдилеп турарын
тодарагай херечелди ту-
рар.
— Машинага үр чы-
дарда амылдан күзгө,
кыжы оңу бодун кал-
чаар контролдоо ко-
руруу шыккал биклар
аналар. Ууркек-лаа үр-
дешкин болу берсе, оң
дорал эдер херек. ың-
аңмас болза «ааргы»
улам улагары Бистин
чаңдык чолаачыларыны
оңу херекке албайн ко-
руу турган. орукка
үрелешкиннерге тавар-

турар — деп, оң көрүнгө бола чакыруур.

Очуу чолаачы эгичилми советтун чакырылыш ара-калбарга сойла-чын чарытмн тигизил болган. Бо чыл-баштайгы айларын-га база кич ажалы-Ону партия рай-луну Хүндүс бол-биле шайлан. Ол-тутун кой-нития-мыга плениелгил-мн турар. Дазар-дегерил чолаачы, кой-нитиячы болу-ил аңгыда, совет-а чакылдыгыт кил-чил бирозил, мынча-дир арага жепи, мын- тырмн көр-Эки ажалдым,

челашканында 1937-база мыла.

Аажы-чаны төлөтпн ажал-пише кымыла-чоланын советтун районуну болган рес-публиканы Хүндүс, самбырларынга кап-удал килгисен.

Партиянын төөгүдү XXIII съездин артеме-бо чыл Дөмбү Дазар-болга калж-лаа тутту-дурбе, ону чоокта ча-партия келжнүвүзү каңизилдизинга хүдүс-алган. Ол узут болган-бекке бүтүрел ону уда-соруу килгисен. Эш Да-дар оол бо хүнерде ээл-чес норманын түгүзүл-бүдүн чартын катал-ытсады турар.

[illegible]

Эгелээри кержээкинин 8 шакта. Июнь 29-та, хүндүскү
үн 4 шакта уругларга база көргүзөр.
Касса эртенгинин 10 шактан эгелеп паркта ажилда
ар.

Телевидение

Июнь 26, воскресенье

Медведь 1900. Биния уруг-мезгилдер 1910. «Мойдодар» кинофильм 1910. совет аты-куниге трагикалалык дэмчи-1940. «Айымк атык-калай дута тооду» деп уран-чечен 2005. «Ай-кык олтууга» — дан дэмчилик.

Июнь 28, вторник

Медведь 1900. уругдарга тизил-жыгаш» деп кыска мет-саягыт кинофильм 1910. АССР-кия уран чулууну алдык-жылдакчы М. Черолияныкык оруу» деп дэмчилик. «Ай-кык оруктар кыныгы» ден кыска метрактык фильм «Шокар раскалар» деп уран-фильм 2040 тантарда.

Июнь 30-де, четверг

Телемедведь 1900. «Хоорагунун соловойларында» деп форталык 1910. «Бейнякыкык ралдык» деп уругдарга 1920. «Мердлалла» туту б. 1930. деп фильм 2020. «Моч-ча» деп уран-чечен фильм тантарда.

Редакциянын АДРЕСИ

Шейнинкин — Бравченко кудумчузу, башы № 3 ТЕЛЕФОН
орун 24-63, редакторлук орунлаштыруу 35-24, 25-38

«НАПЫРАЛ»: Кичинчилыды 10. «Чай халас эрткен» 11.20. 1. «Орус чон бие» (1-ги, 2-ги сериялары) 240, 5.50, 9 тактарда.
«КАА ХЕМ»: «Айла эвес хоорай» 10. «Коргуттурсен, кагырган» 5.15, 7.10, 9 тактарда.
«ЕНИСЕЙ»: «Гитаралык уруг» 11. 1. «Айымалык ээр «ерлер» 3. 5.30. «Кычыктырбас барымдалар» 7.30, 9.20 тактарда.
«ВОСТОК»: «Черлик суулар» 11. «Экин. мек-дир мек!» (1-ги, 2-ги с-диялары) 3. 9. «Пассажир» 7 тактарда.
ЧАЙЫҢ ТЕАТРА: «13 хул» 5. 7, 9 тактарда.

1966 чылдын ичин 22-ден агааш автобус Кызыл-Светиково хал аразыга турун чорутуу.

Кызылдан автобустун хун бурдас унер узан — 15 шакта болгаш Кызылга 17 шакта ээл келер.

Воскресенье хуниелде автобус уш катан чорутуу: Кызылдан автобус 7 шак 30 минута, 15 шак 30 минута, 17 шак 30 минуттаа унер.

Светикован Кызылга чаланып келириния биледин база халы узал салып ал болур.

**ТЫВА ТРАНСАГЕНТИЛИНДЕН БИЛЕТТЕРНИ САДЫП АЛЫРЫНЧЕ
ДАЛАНЫЧАР!**

Силерин чагымынарны Бутуар билеттерни бажынынарга келерин белин болур.

Силерин кыштанкаларга таарымчалык болган туурал талкыр бисте майгыны талелдир ал болур силер. Хунда майгымын халезин — 60 көпөк, айда — 7 рубль 50 көпөк. Светиково халге ал чорутуу чылдарындери келтирил алыры-биле автомашинга чагыны Тыва трансагентликтиге килрип болур силер.

Транспорт хандырылганын таамаарышкан буту айтырылганын тутайлыга табылмыр алыр диле. Тыва трансагентлигин 36—28, 24—16 телефоннырыне долганар.

Тыва трансагентлидин ачы-дузун алыр аялгактар!

ТЫВА ТРАНСАГЕНТИЛЕЛ.

рыскадагы секретарьны 23-35, партияжи амытыра калдыныя
23-54, агитация, пропаганда калдыныя #37-13, кыза ажал-агы
кылдыныя 21-47, удепир кылдыныя 22-64, чага, ажычык болгаш
кыза корреспонденттер база совет тургузу болгаш амырал кылыста-
ныя 21-27, иттиги информация кылдыныя 20-60, бухгалтерияны
31-75, корректорларын 27-41, Солун келбей баргала, 32-75, телефо-
не болгаар.